

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/138/2018
Identifikačné číslo spisu: 2017200261
Dátum vydania rozhodnutia: 27. apríla 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Martinčeková
Funkcia:
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:2017200261.5

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobcu: Z. Z. L., nar. X. H. XXXX, bytom H. XXXX/XX, O., právne zastúpeného: Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS, s.r.o., so sídlom Dobšinského 12, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 26543-3/2017-BA zo 6. júla 2017, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 20Sa/23/2017-67 z 29. júna 2018, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 20Sa/23/2017-67 z 29. júna 2018 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Trnave (ďalej len „správny súd“) rozsudkom č. k. 20Sa/23/2017-67 z 29. júna 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej č. 26543-3/2017-BA zo 6. júla 2017 a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Prvostupňový správny orgán rozhodol, že samostatne zárobkovo činnou osobou Z. Z. nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie XX. U. XXXX. Žalovaná napadnutým rozhodnutím zamietla odvolanie žalobcu v celom rozsahu a potvrdila rozhodnutie pobočky Sociálnej poisťovne v Galante zo 4. januára 2017. Správny súd rozhodol o náhrade trov konania tak, že úspešnému žalobcovi priznal právo na plnú náhradu trov konania.

2. Správny súd z obsahu administratívneho spisu žalovanej zistil, že ukončenie poistenia žalobca deklaroval na základe odhlášky Registračný list fyzickej osoby - odhlásenie povinného poistenia samostatne zárobkovo činnou osobou k 28. februáru 2006 z dôvodu zrušenia rozhodnutia o povolení na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení v špecializovanom odbore ortopédia, vydaného Trnavským samosprávnym krajom č.j. TA/2005/2238 z 20. júla 2005. Vzhľadom k tomu, že uvedené povolenie bolo zrušené rozhodnutím Trnavského samosprávneho kraja k 28. februáru 2006, žalobca mal za to, že zrušením povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia mu zaniklo

postavenie samostatne zárobkovo činnej osoby. Za dôkaz toho, že mu postavenie samostatne zárobkovo činnej osoby zaniklo, považoval tú skutočnosť, že žalobca požiadal o zrušenie registrácie pre daň z príjmu u príslušného správcu dane a Štatistickému úradu SR oznámil údaje potrebné pre zrušenie identifikačného čísla organizácie. Žalobca si nebol vedomý toho, že licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov je oprávnením zakladajúcim status samostatne zárobkovo činnej osoby. Predmetnú licenciu nikdy nevyužíval a nemal na ňu žiaden príjem.

3. Správny súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti SSP, upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach, za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti SSP a dospel k záveru o dôvodnosti žaloby.

4. Správny súd skonštatoval, že medzi účastníkmi konania zostalo sporné posúdenie otázky, či žalobca zrušením rozhodnutia o povolení prevádzkovať zdravotnícke zariadenie dňom 28. februára 2006, stratil postavenie samostatne zárobkovo činnej osoby, alebo či mu toto postavenie zostalo zachované ako držiteľovi licencie L1A na výkon samostatnej zdravotníckej praxe. Skutkové okolnosti týkajúce sa najmä, vydania povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia a jeho zrušenia, licencie žalobcu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A a podanie odhlášky z poistenia k 28. februáru 2006 neboli v konaní medzi účastníkmi sporné.

5. Podľa správneho súdu licencia L1A je podľa § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. dokladom, na základe ktorého je možný výkon zdravotníckeho povolania, ktorý nie je dôvodné stotožňovať s vykonávaním činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. Samotná licencia L1A jej držiteľom nepostačuje, čo vyplýva aj z definície obsiahnutej v ust. § 10 ods. 1 a 2 zák. č. 578/2004 Z. z., podľa ktorého samostatná zdravotnícka prax je poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ - t. j. osoba poskytujúca zdravotnú starostlivosť na základe povolenia, alebo na inom mieste ako v zdravotnom zariadení. Týmito okolnosťami sa však žalovaná nezaoberala. Nie je súčasne dôvodná ani právna konštrukcia, podľa ktorej okamihom zániku povinného poistenia na základe zrušenia prevádzkovania zdravotníckeho zariadenia „nastúpil“ iný dôvod povinného poistenia spočívajúci v skutočnosti, že žalobca v tom čase bol držiteľom licencie L1A na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, napriek tomu, že na jej základe žiadnu činnosť nevykonával a nemal z nej žiadne príjmy.

6. Podotkol, že hoci na konanie a rozhodovanie žalovanej sa podľa § 172 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní (Správny poriadok), platia preň ústavné princípy a všeobecné zásady vzťahujúce sa na konanie orgánov verejnej správy v zmysle Rezolúcie (77) 31 Výboru ministrov RE, vrátane práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka ako základného práva vyplývajúceho z článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nielen pre konania súdne, práva na dostatočné, zrozumiteľné a logické odôvodnenie rozhodnutia, ako aj princípu predvídateľnosti rozhodnutia. Z obsahu spisového materiálu bolo zrejmé, že právo na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka bolo postupom správnych orgánov vo veci porušené, ako to vyplýva už zo skutočnosti, že začatie konania nebolo žalobcovi pobočkou žalovanej oznámené a nebolo mu tak umožnené k podkladom rozhodnutia sa vyjadriť napriek tomu, že podľa označenia aplikovaného ustanovenia § 178 ods. 1 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. by malo ísť o sporný prípad zániku sociálneho poistenia. Súčasne vzhľadom na časový odstup medzi skutočnosťami, z ktorých správne orgány vychádzali a vydaním prvostupňového rozhodnutia, ide o rozhodnutie bez pochybnosti nepredvídateľné. Navyše, z hľadiska zrozumiteľného vysvetlenia dôvodu vydania rozhodnutia, ozrejmenia úvah správneho orgánu pri hodnotení dôkazov a aplikácii právnych predpisov trpiace obsahovými nedostatkami a nezodpovedajúce požiadavkám ustanovenia § 209 ods. 4 citovaného zákona - odôvodnenie rozhodnutia obsahuje citáciu ustanovení § 5 a § 21 citovaného zákona bez jeho identifikácie. Preto konštatovanie žalovanej, že rozhodnutie pobočky spĺňa všetky zákonné náležitosti, je formálnym, nemajúcim oporu v skutočnom obsahu odôvodnenia rozhodnutia pobočky.

7. Správny súd pri posudzovaní veci zohľadňoval nielen logický význam ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z., ale aj účel súvisiacej právnej úpravy a samotného nemocenského a dôchodkového

poistenia (primárne je ním zabezpečenie lekárskej starostlivosti a finančné zabezpečenie občanov v nepriaznivých životných obdobiach), naplnenie ktorého v danom prípade rozhodnutím správnych orgánov vo veci aj vzhľadom na už konštatovaný časový odstup zjavne nebolo sledované.

8. Záverom správny súd skonštatoval, že rozhodnutie žalovanej bolo potrebné zrušiť podľa § 191 ods. 1 písm. d) a g) a vec jej vrátiť na ďalšie konanie.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej proti rozsudku správneho súdu

9. Proti rozsudku podala v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalovaná (ďalej len „sťažovateľka“) podaním z 15. augusta 2018. S rozhodnutím sa nestotožnila a dôvodila tým, že správny súd vec nesprávne právne posúdil v zmysle § 440 ods. 1 písm. g) SSP.

10. Sťažovateľka naďalej zastáva právny názor, že žalobcovi nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie 28. februára 2006, nakoľko jeho príjem za rok 2004 (1.355.154,-Sk) bol vyšší ako zákonom stanovená hranica podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010. Podľa jej názoru, licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A) sa považuje za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, t. j. za oprávnenie na vykonávanie podnikateľskej činnosti a zakladá držiteľovi tejto licencie status samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2010. Priamo držiteľ licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe je oprávnený vykonávať zdravotnícke povolanie a poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení a dosahovať príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti. Sťažovateľka poukázala, že žalobca mal k 28. februáru 2006 status samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c) citovaného zákona nielen z dôvodu, že bol držiteľom povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, ale aj z dôvodu, že bol držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe. V čase podania Registračného listu fyzickej osoby (ďalej len „RL FO“) - odhlášky k 28. februáru 2006, sťažovateľka nemala vedomosť, že žalobca je aj držiteľom licencie L1A, ktorá sa taktiež považovala za oprávnenie na výkon činnosti podľa osobitných predpisov. Uvedené zistila až z údajov poskytnutých Slovenskou lekárskou komorou. Navyše odhláška zo sociálneho poistenia má len deklaratórne účinky, t.j. deklaruje skutočnosti, ktoré vznikli priamo z vyššie citovaného zákona.

11. Podľa § 5 písm. c) citovaného zákona, status samostatne zárobkovo činnnej osoby nadobudla fyzická osoba, ktorá mala oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu. Ak je fyzická osoba držiteľom takéhoto oprávnenia, stáva sa na účely sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnnou osobou priamo zo zákona a to bez ohľadu na skutočnosť, či na základe tohto oprávnenia aj činnosť skutočne vykonáva. Citovaný zákon neustanovuje žiadne ďalšie podmienky, ktoré by bolo potrebné na nadobudnutie statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby naplniť a taktiež neukladá sťažovateľke povinnosť zisťovať z čoho pozostávajú príjmy fyzickej osoby, ktoré dosiahla z podnikania a zo samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov. Pri posudzovaní vzniku, resp. zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia vychádza sťažovateľka vždy z údajov poskytnutých Finančným riaditeľstvom SR (Daňové riaditeľstvo SR do 31. decembra 2011) a do týchto údajov nie je oprávnená nijakým spôsobom zasahovať.

12. Žalovaná tiež uviedla, že žalobca mal možnosť obhájiť svoje práva v rámci odvolacieho konania, čo aj využil a žalovaná sa so všetkými jeho námietkami, ktoré uviedol vo svojom odvolaní vysporiadala a rovnako tak, zdôvodnila skutkový aj právny stav predmetnej veci. Naďalej zastáva názor, že jej napadnuté rozhodnutie a aj rozhodnutie pobočky, dostatočne odôvodňujú výrok predmetných rozhodnutí s poukázaním na skutočnosti, ktoré boli podkladom pre rozhodnutia, zhodnotením príslušných dôkazov a poukázaním na právne predpisy, na základe ktorých žalovaná, ako aj jej pobočka, rozhodli.

13. Vzhľadom na uvedené dôvody sťažovateľka navrhla napadnutý rozsudok správneho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobcu ku kasačnej sťažnosti žalovanej

14. Žalobca využil právo vyjadriť sa ku kasačnej sťažnosti podaním z 13. septembra 2018 a obdobne ako v správnej žalobe namietal, že licenciu L1A nevyužíval a preto mu licencia ani nemohla zakladať účasť na povinnom sociálnom poistení. Je presvedčený, že po preskúmaní jeho odhlášky sťažovateľka dospela k záveru, že boli naplnené podmienky zániku poistenia a preto tak rozhodla vyznačením v spise k 28. februáru 2006. Navrhol, aby súd kasačnú sťažnosť zamietol.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

15. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) bol formálne zriadený ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava SR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov 1. januára 2021 a na základe zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva.

16. Podľa § 101e ods. 1 a 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z., najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021. Výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

17. Najvyšší správny súd ako súd kasačný (§ 11 písm. h) v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná včas, oprávnenou osobou a je prípustná, kasačnú sťažnosť prejednal v rozsahu námietok žalovanej bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky www.nssud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť sťažovateľky je dôvodná.

18. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Trnave, č. k. 20Sa/23/2017-67 z 29. júna 2018, ktorým správny súd zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej č. 26543-3/2017-BA zo 6. júla 2017 a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

19. Predmetom prieskumu v danej veci bolo vyššie uvedené rozhodnutie, ktorým žalovaná zamietla odvolanie žalobcu v celom rozsahu a potvrdila rozhodnutie pobočky žalovanej zo 4. januára 2017, ktorým rozhodla tak, že žalobcovi ako samostatne zárobkovo činné osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 28. februára 2006.

20. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia.

21. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu, z ktorých dôvodov ich ďalej neopakuje a len na ne poukazuje.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

22. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

23. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

24. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

25. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

26. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu správneho súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej a právnej úpravy zákona o sociálnom poistení, kasačný súd zistil, že medzi účastníkmi ostalo predovšetkým sporné, či žalobcovi ako samostatne zárobkovo činnéj osobe zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 28. februára 2006. Kasačný súd túto spornú otázku považoval za zásadnú, a preto predovšetkým na ňu zamerl svoju pozornosť.

27. Kasačný súd v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutých rozhodnutí žalovaného správneho orgánu postupom v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, v súlade s právnou úpravou zákona o sociálnom poistení, dospel k inému právnenému záveru ako správny súd, a to z nasledovných dôvodov.

28. Otázkou postavenia (statusu) lekára ako samostatne zárobkovo činnéj osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení z dôvodu, že bol držiteľom licencie L1A sa zaoberal a dal na ňu odpoveď najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 1Vs/3/2019 z 24. novembra 2020. Ústavná sťažnosť proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu bola odmietnutá Ústavným súdom Slovenskej republiky uznesením č. k. IV. ÚS 610/2021-22 z 30. novembra 2021.

29. Najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 1Vs/3/2019 k otázke statusu samostatne zárobkovo činnéj osoby na základe oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom do 31. decembra 2010 citujúc § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom do 31. decembra 2010, § 3 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 10 ods. 1 a 2 zákona č. 578/2004 Z. z., § 68 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., konštatoval: „...,Zákonodarca už v ustanovení § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. rozlišuje u lekárov

medzi výkonom zdravotníckeho povolania na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia alebo povolenia vydaného podľa osobitného predpisu [písm. b)] a na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [písm. c)].

Jednou z podmienok na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie) právnickej osobe, napr. spoločnosti s ručením obmedzeným

[§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] je, že právnická osoba má určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu [§ 68 ods. 1 písm. c)], teda s tzv. licenciou L1C.

Jednou z podmienok na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie) fyzickej osobe [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] je licencia L1B, t. j. licencia na výkon zdravotníckeho povolania [§ 68 ods. 1 písm. b)].

Pojem „povolenie“, uvedený v § 4 písm. a) bod 1. a § 11 zákona č. 578/2004 Z. z. je potrebné vykladať v kontexte s ustanovením § 3 ods. 4 písm. b) tohto zákona, teda tak, že pod povolením sa rozumie povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (ambulantnej zdravotnej starostlivosti, ústavnej zdravotnej starostlivosti).

Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. a)

zákona č. 578/2004 Z. z. (ďalej aj „licencia L1A“) nie je podmienkou na vydanie povolenia podľa § 12 zákona č. 578/2004 Z. z. Ide o licenciu, ktorá nie je žiadnym spôsobom viazaná na povinnosť držby licencie L1B alebo L1C, súčasne však držba licencie L1A nevylučuje, aby lekár bol držiteľom aj licencií L1B a L1C.“

30. Vo vzťahu k otázke týkajúcej sa, či licencia L1A vydaná lekárovi na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 10 ods. 2 zákona č. 578/2004 Z. z. možno považovať za oprávnenie na výkon činnosti predpokladanej v § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2010, najvyšší súd ustálil, že „pod pojmom oprávnenie na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010 je potrebné rozumieť povolenie, súhlas s vykonávaním určitej činnosti, ktoré vydáva Slovenská lekárska komora po tom, čo zistí, že lekár spĺňa odborné a iné zákonom ustanovené predpoklady na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe. Po splnení zákonných podmienok je iba na vôli držiteľa oprávnenia, akým spôsobom a kde bude výkon činnosti realizovať, pričom zo strany verejnej moci u držiteľa licencie L1A žiadny ďalší úkon (napr. povolenie vykonávať činnosť u konkrétneho poskytovateľa, registrácia a pod.) nie je potrebný. V prípade držiteľov licencií L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od vôle držiteľa licencie, ktorá by mu bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnícku starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste (napr. v byte chorého, v inom prirodzenom sociálnom prostredí osoby, ktorá vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti). V prípade poskytovania zdravotnej starostlivosti na základe licencie L1A ide o tzv. „návštevnú službu“. Samotná skutočnosť, že prevádzkovateľ zdravotníckeho zariadenia, s ktorým lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára dohodu/zmluvu, je povinný spĺňať podmienky ustanovené zákonom, medzi ktoré patrí aj vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia s oprávnením na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe lekára - držiteľa licencie L1A nijako nesúvisí. Skutočnosť, že držiteľ licencie L1A uvedenú licenciu nevyužíva, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení, by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. v nekonaní držiteľa oprávnenia.

Povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia sa viaže výlučne na osobu prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Zánikom povolenia neprestane lekár, ktorý je držiteľom licencie L1A, spĺňať podmienky pre vydanie tohto druhu licencie. Splnenie predpokladov pre vydanie licencie L1A lekárom nie je naviazané na vydanie povolenia prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Skutočnosť, že lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára súkromné zmluvy/dohody s prevádzkovateľom zariadenia, ktorý má vydané povolenie, nemožno chápať ako podmienku oprávnenia na výkon zdravotníckej praxe. Podmienky na výkon samostatnej zdravotníckej praxe musí lekár splniť na to, aby mu licencia L1A bola vydaná (pred vydaním licencie L1A). Zmluvu/dohodu s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia uzatvára následne, po tom, čo spĺňa podmienky na výkon zdravotníckej praxe, teda po vydaní licencie L1A.

Licenciu L1A nepotrebuje lekár v pracovnom pomere u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Na výkon povolania lekára v pracovnom pomere Slovenska lekárska komora vydáva licenciu L1B.

Pokiaľ si lekár na účely poskytovania zdravotnej starostlivosti založí spoločnosť s ručením obmedzeným, v takom prípade licencia L1C - licencia na výkon činnosti odborného zástupcu zdravotníckym pracovníkom v povolani lekárska, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z., je predpokladom na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia touto právnickou osobou.

Je iba na vôli lekára, či popri žiadosti o vydanie licencie L1B, požiadajú aj o vydanie licencie L1A, a či sa rozhodne využiť obe licencie a poskytovať zdravotnú starostlivosť na základe oboch licencií. Držba licencie L1B ani vstup jej držiteľa do pracovného pomeru s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia však nemá žiaden vplyv na právo držiteľa licencie L1A naďalej vykonávať samostatnú zdravotnícku prax.

Vzhľadom na uvedené držiteľ licencie L1A má postavenie (status) samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.

31. Najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 1Vs/3/2019 k otázke zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia z titulu oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom do 31. decembra 2010, citujúc § 14 ods. 1 písm. b), § 21 ods. 1 a 3, § 227 ods. 2 písm. a), § 228 ods. 1, 2, 3 a 7, § 233 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z.z., konštatoval: ...“Status samostatne zárobkovo činnnej osoby (ďalej aj „SZČO“) na základe licencie L1A nie je bez ďalšieho dôvodom vzniku, resp. trvania povinného poistenia SZČO, je však predpokladom vzniku alebo trvania takého poistenia.

V tejto súvislosti považuje Veľký senát za potrebné zdôrazniť, že ten istý lekár môže byť povinne poistený ako SZČO podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., či už na základe licencie L1A alebo/aj ako fyzická osoba - držiteľ licencie L1B na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia; súčasne môže byť povinne poistený aj ako zamestnanec, prípadne aj ako iná SZČO uvedená v § 5 písm. a), b), d) až f) zákona č. 461/2003 Z. z.

Osobitný spôsob vzniku, resp. zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia (ďalej aj „povinné poistenie“) samostatne zárobkovo činnnej osoby upravuje ustanovenie § 21 ods. 2 až 4 zákon č. 461/2003 Z. z.

Trvanie a zánik poistenia lekára, ktorý je držiteľom licencie L1A, odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinný mať oprávnenie podľa osobitného predpisu (licenciu L1B), osobitne upravuje ustanovenie § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z.

Podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 310/2006 Z. z., účinnom od 01. januára 2008 do 31. decembra 2008, povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. b) a c) dňom zániku týchto oprávnení, a samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. c) odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, ak od tohto dňa podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c).

Držiteľovi licencie L1A v zmysle citovaného ustanovenia povinné poistenie môže zaniknúť z troch dôvodov. Prvým dôvodom je príjem v rozhodnom období nižší ako predpokladá ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Druhým dôvodom je zánik licencie L1A, kedy povinné poistenie zanikne dňom zániku tejto licencie. Na zánik povinného poistenia držiteľa licencie L1A z tretieho dôvodu, teda z dôvodu vzniku pracovného pomeru sa vzťahuje ustanovenie § 21 ods. 4 písm. b), časť vety za spojovníkom „a“. To znamená, že z dôvodu vzniku pracovného pomeru u poskytovateľa zdravotníckeho zariadenia, v ktorom lekár musí mať licenciu L1B, môže povinné poistenie lekára ako SZČO z titulu držby licencie L1A zaniknúť iba vtedy, ak držiteľ licencie L1A splní svoju povinnosť podľa § 227 ods. 2 písm. a) a § 228 ods. 3 a 7 v spojení s § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. a pobočke Sociálnej

poisťovne predloží vyhlásenie, že odo dňa vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c), teda že od uvedeného dňa nevykonáva činnosť na základe licencie L1A (t. j. samostatnú zdravotnícku prax).

Keďže zákon č. 461/2003 Z. z. výslovne vyžaduje podanie „vyhlásenia“ podľa

§ 21 ods. 4 písm. b), za splnenie tejto povinnosti nemožno považovať podanie Registračného listu - odhlášky, z obsahu ktorého náležitosti vyhlásenia nevyplývajú.

Na účely § 21 ods. 4 v spojení s § 228 ods. 7 zákona č. 461/2003 Z. z. Sociálna poisťovňa vydala a na svojej webovej stránke zverejnila tlačivo „Vyhlásenie samostatne zárobkovo činnnej osoby, že od vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby, na ktorú má oprávnenie podľa osobitného predpisu.“ Z obsahu tohto tlačiva vyplýva, že sa týka samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c) zákona, ktorá vyhlasuje, že od vzniku pracovného pomeru „t. j. „od ...“ túto činnosť nevykonáva a že toto vyhlásenie podáva ako súčasť Registračného listu FO - odhlášky z povinného nemocenského poistenia a z povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby z dôvodu zániku týchto poistení.“

32. Vo vzťahu k skúmaniu pôvodu príjmov poistencov - lekárov, najvyšší súd v predmetnom rozhodnutí uviedol, že takúto povinnosť žalovanej nemožno vyvodiť zo žiadneho ustanovenia zákona č. 461/2003 Z.z. Žalovaná v rámci zisťovania podkladov pre rozhodnutie o vzniku alebo zániku povinného poistenia vychádza z oznámenia Daňového riaditeľstva Slovenskej republiky podľa § 233 ods. 6 písm. a) zákona č. 461/2003 Z.z., resp. z výpisu z daňového priznania podľa § 228 ods. 1 a 2 tohto zákona. Z uvedeného vyplýva, že zákonodarca nezveril takúto právomoc Sociálnej poisťovne, a preto nemôže prešetrovať príjmy poistencov, a pri svojej činnosti vychádza výlučne z podkladov, ktoré zabezpečuje Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky. Zároveň kasačný súd v zmysle rozhodnutia najvyššieho súdu dodáva, že „Sociálna poisťovňa nie je povinná skúmať, aká časť z týchto príjmov je čisto z činnosti na základe licencie L1A, ktorá okolnosť je pre posúdenie vzniku alebo zániku poistenia podľa § 21 ods. 1 právne irelevantná. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že aj v prípade, ak príjmy z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov sú nižšie, ale v súčte s iným príjmom zo samostatnej zárobkovej činnosti, napr. zo živnosti sú v súčte vyššie ako predpokladá ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., poistenie vznikne, resp. trvá naďalej“. Záverom je potrebné uviesť, že ak „lekár v daňovom priznaní priznal príjmy, považované za príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou, ide vždy o príjem SZČO a nie je právne významné, či tento príjem fyzická osoba dosiahla z titulu jej statusu podľa § 5 písm. c) alebo aj podľa § 5 písm. a), príp. písm. b) alebo d) zákona o sociálnom poistení v znení platnom do 31. decembra 2010.“

33. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení č. k. IV. ÚS 610/2021-22, ktorým odmietol ústavnú sťažnosť proti uvedenému rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Vs/3/2019, konštatoval: ... „Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok nie je možné považovať za zjavne neodôvodnený ani za arbitrárny, teda taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu zo strany všeobecného súdu je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého rozsudku, pretože sú dostatočne zdôvodnené, aj keď s takým zdôvodnením sťažovateľ nesúhlasí a využíva dostupnú inštančnú možnosť tieto závery vo svoj prospech „prebit“; nie však na podklade využiteľnom pre ústavnú sťažnosť. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je teda ústavne udržateľný.

Ústavný súd opätovne pripomína, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon zveril najvyššiemu súdu (bod 22 odôvodnenia tohto rozhodnutia), a preto ak všeobecné súdy zaujímajú vo vzťahu k určitej otázke rôzne právne názory, nemožno v takomto postupe vidieť porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže zaujatie stanovísk k výkladu zákonov a iných než ústavných predpisov je vo výlučnej kompetencii najvyššieho súdu (m. m. IV. ÚS 426/2018).

Tu je potrebné osobitne zdôrazniť, že zjednocovanie rozhodovania senátov najvyššieho súdu je (aj) vecou veľkého senátu príslušného kolégia tohto súdu. Po takom vyriešení určitej právnej otázky je určite z hľadiska právnej istoty nežiaduce, ak sa judikatúrny stav opätovne zmení bez zmeny pre rozhodovanie podstatného právneho predpisu. Zároveň však platí, že pokiaľ zákonodarca s postupom zmeny právneho názoru veľkého senátu o tej istej otázke následným rozhodnutím veľkého senátu v inom zložení výslovne počíta, ide o „poistku omylu“ a vyšší stupeň zjednocovacieho procesu

na účel aplikačnej optimalizácie (k tomu pozri body 17, 19, 21 a 23 tohto odôvodnenia). Novo rozhodujúci sudcovia najvyššieho súdu nemôžu v predmetnej situácii svoj odlišný právny názor ignorovať a, naopak, postupujú ex officio, pričom taký ich zákonne súladný postup nemôže byť z hľadiska práva na súdnu ochranu neúspešnej strany v konaní v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy úspešne napadnutý ako ústavne nekonformný.

Sťažovateľom avizované (ako možné) neustále preklápanie riešenia dotknutej právnej otázky postupne sa lišiacimi rozhodnutiami veľkého senátu kolégia v inom zložení je eliminované mechanizmom prijímania stanoviska podľa § 21 ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004

Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Ústavný súd teda v okolnostiach tejto veci dospel k záveru, že argumentácii sťažovateľa chýba ústavnoprávny rozmer, keď vo svojej ústavnej sťažnosti v zásade len polemizuje s právnymi závermi najvyššieho súdu a stavia ústavný súd do pozície ďalšej inštancie v rámci sústavy všeobecných súdov. Sťažovateľom uvádzané tvrdenia nijako nesignalizujú také pochybenia najvyššieho súdu, ktoré by vytvárali priestor pre možnosť vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

Uvedené je dostačujúce na to, aby ústavný súd túto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.“

34. Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky ako aj rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je pre súdy záväzné.

35. Vychádzajúc z uvedeného a skutkových zistení, ktoré v danej veci potvrdili, že žalobca aj po vydaní rozhodnutia Trnavského samosprávneho kraja, ktorým žalobcovi k 28. februáru 2006 zrušil rozhodnutie o povolení prevádzkovať zdravotnícke zariadenie, bol aj naďalej držiteľom licencie č. L1A/TT/0069/05 vydanéj Slovenskou lekárskou komorou na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v špecializovanom odbore ortopédia z 8. apríla 2005 a za predchádzajúce obdobie roku 2004 vykazoval príjem vyšší ako bola zákonom stanovená hranica. Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch rozhodla v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z., keď rozhodla tak, že žalobcovi ako samostatne zárobkovo činnéj osobe nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie 28. februára 2006, keďže v intenciách vyššie uvedeného názoru veľkého senátu najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím Ústavného súdu SR žalobca ako držiteľ licencie L1A mal postavenie (status) samostatne zárobkovo činnéj osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. V prípade žalobcu ako držiteľa licencií L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od jeho vôle ako držiteľa tejto licencie, ktorá by mu bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že žalobca licenciu L1A nevyužíval, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia.

36. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti kasačný súd kasačné námietky sťažovateľky, ktorými namietala nesprávne právne posúdenie veci správnym súdom v zmysle § 440 ods. 1 písm. g) SSP vyhodnotil ako dôvodné, keďže tieto námietky spochybnili právnú správnosť napadnutého rozhodnutia správneho súdu. Z uvedených dôvodov kasačný súd podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g) SSP rozhodnutie správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

37. V ďalšom konaní bude povinnosťou správneho súdu opätovne sa vecou dôsledne zaoberať, ustáliť zásadné otázky nastolené v konaní, vzťahujúce sa na prejednávanú vec, v ich intenciách posúdiť zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutiami a postupom prvostupňového správneho orgánu a to v súlade s názorom kasačného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí a vo veci opätovne rozhodnúť. Svoje rozhodnutie aj riadne a presvedčivo odôvodniť. V novom rozhodnutí vo

veci samej rozhodne správny súd opätovne o nároku na náhradu trov konania vrátane o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

38. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.